

Informatie over de pub 1^e klas op station Amsterdam Centraal

Het Centraal Station is gebouwd in de periode 1881-1889 door P.J.H. (Pierre) Cuypers (1827-1921, geboren en overleden in Roermond). Andere bouwwerken van Cuypers zijn het Rijksmuseum, Kasteel De Haar, en vele RK-kerken. In totaal heeft hij er 68 gebouwd, waarvan zes in Amsterdam. De Vondelkerk in de Vondelstraat, de Dominicus in de Spuistraat en de Posthoorn in de Haarlemmerstraat staan er nog. De andere drie zijn eind 60-er jaren gesloopt o.a. de Maria Magdalena in de Spaarndammerbuurt vlak bij de Lijnwerkplaats Zaanstraat.

Cuypers was dominant, hij liet geen enkele ruimte voor de persoonlijke creativiteit van zijn meewerkende kunstenaars. Alles werd tot in detail door hem zelf ontworpen. De meeste schilderijen in de Pub bij voorbeeld zijn van George Sturm, een begaafde kunstschilder uit Oostenrijk. Zelfs hij, later leraar aan de Rijksschool voor Kunstnijverheid in Amsterdam, moest zich schikken naar wat Cuypers bedacht en voorschreef.

De Pub 1e klas, zoals de ruimte waar wij op vrijdag 11 april onze reünie houden nu heet, was aanvankelijk de tweede klas wachtkamer, later 'promoveerde' hij tot wachtkamer eerste klas. Absoluut hoogtepunt was natuurlijk de periode van **ca** 1970 tot eind 90-er jaren toen wij hier onze SOV-kantine hadden. Daarna werd de Pub een onderdeel van het restaurant 1e klas.

We gaan de Pub bekijken

Als we vanaf het perron (spoor 2b) de Pub 1e klas binnenlopen, komen we in een gang. Deze gang verbond vroeger de eet- en wachtgelegenheden en was direct vanuit de hal bereikbaar door een trap. We zien rechts - enigszins verscholen achter een stoffenlampenkap - een schildering in

bruintinten. Het stelt een dubbel uitgevoerd vliegend wiel voor met zandloper en daarbij de tekst "Gebruik den Tijd eer hij ontvliedt: Hij is uw Vriend verdrijf hem niet". Deze tekst, maar ook andere teksten in het station, zoals de gedichten in de oost- en westgevel van de Koninklijke Wachtkamer, zijn van Josef Alberdingk Thijm, de zwager van Pierre Cuypers. Al deze teksten zijn belerend; je moet er wat van opsteken, zoals in de hier genoemde tekst de oproep de tijd goed te gebruiken!

Links zien we - weer verborgen achter een lampenkap - de toegang tot het 1e klas restaurant, waarvan de belangrijkheid benadrukt wordt door een dame die een dienblad draagt met daarop glazen champagne, terwijl ze met de andere hand een fles champagne uit een koeler haalt. Recht voor ons - tussen de twee toegangsdeuren naar de Pub zelf - zien we een schildering van een bloemenmeisje. Mooi, maar ik heb geen verwijzing kunnen vinden naar het spoorwegbedrijf of functies van restaurant of wachtruimte. Waarschijnlijk alleen maar decoratie. Bijzonder in deze gang is ook dat door schilderwerk gesuggereerd wordt dat je baksteen en natuursteen ziet. Het met lijntjes schilderen van stenen wordt schijnmetselwerk genoemd en is een verwijzing naar de gotische kerkenbouw waar men vroeger de bakstenen en het natuursteen goed kon zien. Schijnmetselwerk kan je door het gehele station aantreffen, in de Koninklijke Wachtkamer bij voorbeeld, en paste Cuypers ook toe in zijn kerken, woonhuis in de Vondelstraat en het Rijksmuseum. Allemaal Neo-gotiek, zoals de bouwstijl van Pierre meestal getypeerd wordt!

We lopen nu de Pub in, een indrukwekkende ruimte, aan de linkerzijde gedomineerd door een enorm buffet, dat van tropisch hardhout gemaakt lijkt te zijn, maar in werkelijkheid gelooft grenenhout is. Als je boven de deuren kijkt die naar de gang leiden, zie je de vier jaargetijden geschilderd. Lente, zomer, herfst en winter worden herkenbaar uitgebeeld door schamel geklede kinderfiguren. Putti heten zij in de decoratiekunst, het meervoud van het Italiaanse woord putto. De meest bijzondere schildering zie je rechts in de hoek boven een dubbele deur, die ooit toegang gaf tot een keuken. Het is een schildering van een fabel van La Fontaine, "de vos en de ooievaar". Het is een soort stripverhaaltje: De vos nodigt de ooievaar uit om bij hem te komen eten, maar serveert de soep in een plat bord. Door de vorm van zijn snavel kan de ooievaar de soep echter niet eten. Hij kijkt toe, maar laat zich niet uit het veld slaan en nodigt de vos uit ook eens bij hem te komen eten. Hoe dat verloopt is te zien aan de rechterzijde van de schildering. Nu serveert de ooievaar de soep in een lange vaas en is de vos gedoemd toe te kijken. Belerend, zoals fabels in het algemeen zijn. In dit geval moesten de oobers hiervan leren, zij liepen de hele werkdag onder deze schildering door van en naar de keuken. De fabel vertelde hen dat ze betere gastheren moesten zijn dan de vos en de ooievaar voor elkaar waren.

De muren van de pub zijn beschilderd. Het is geen behang, plastic of wat dan ook. Nee, beschilderd met sjablonen, waardoor je terugkerende patronen kunt zien. Allemaal subtiel roodgetint, met verrassende nuances. Cuypers doet dat ook in andere ruimten, zoals in de eetkamer tussen pub en restaurant waar het voornamelijk groenachtig is. Tegen de muren zien we ook nog een lambrisering. houten panelen, deze keer wel echt eikenhout!

Het plafond in de pub is uniek en behoort tot één van de mooiste plafonds in het station. Schitterend en kleurrijk beschilderd met motieven uit de plantenwereld. Opvallend zijn de stalen balken, waar elke klinknagel tot een ornamentje lijkt verheven. Cuypers was één van de eerste bouwmeesters in Nederland die staal gebruikte voor de draagconstructie. Sterker dan houten balken en goedkoper

dan gemetselde constructies. De holle en geklonken stalen balken werden gemaakt op een scheepswerf, waarschijnlijk bij de Kromhoutwerf aan de Nieuwe Vaart. Heb ik niet helemaal kunnen achterhalen. Ook bijzonder zijn de stalen kruisen aan het plafond. Dat is een onderdeel van de sprinklerinstallatie uit 1991. In die buizen zitten allemaal kleine gaatjes en bij brand ontstaat als het ware een waterwolk van druppeltjes. Onder de oostelijke hal ligt een enorm waterreservoir om deze sprinklerinstallatie gedurende 2 uur in het gehele gebouw van water te kunnen voorzien. Dat 'zwembad' lag eerst onder de centrale hal, maar moest daar weg vanwege de aanleg van de Noord-Zuidlijn.

Tot slot kijken we even achter en boven het buffet. Daar midden in de boog zien we het wapen van

Amsterdam geflankeerd met druivenranken en wijntrossen. Zo gaf Cuypers aan dat je hier ook een glas wijn kon drinken. Rechts van het wapen van Amsterdam zie je nog een kadertje met de tekst (niet goed leesbaar): "Drink wat klaar is, eet wat gaar is, spreek wat waar is" Cuypers blijft ons maar 'opvoeden'!

In het buffet staan vazen in een roodachtige pasteltint. De herkomst is mij onbekend, ze zullen wel van de restaurateur zijn. De vazen die in het buffet van het restaurant staan zijn afkomstig van een geschenk aan de Spoorwegen van de Vereniging van Nijverheid en Industrie - de latere Kamer van Koophandel - gegeven bij de opening van het station op 15 oktober 1889!

Dick Keijzer